

Apunts per la meva participació a Interacció

Published by [Interacció](#) [1] on 08/05/2013 - 13:33 | Last modification: 18/03/2026 - 09:57

Publicat originalment en el context de les jornades Interacció, aquest text de Jordi Oliveras recull una reflexió situada sobre el paper d'aquests espais en la construcció de debat cultural. Més enllà de la crònica, planteja una pregunta que continua oberta: fins a quin punt els espais professionals generen realment pensament compartit o reproduïxen dinàmiques ja establertes. Interacció el recupera perquè apunta a una tensió persistent entre participació formal i incidència real en les polítiques culturals. (n. de l'e., 2026)

[Jordi Oliveras](#) [2] | [Bloc de Jordi Oliveras](#) [3]

dimecres 8 de maig de 2013

El proper divendres 10 de maig participo a Interacció en una taula rodona, amb Lluís Pasqual, Jaume Antich, Jordi Pascual, Mercedes Giovinazzo, i moderada per Rita Marzoa, que porta per títol "La sostenibilitat de la cultura: recursos públics, recursos privats".

M'han dit que es buscarà respondre a preguntes com aquestes: "s'hi abordarà si la cultura és sostenible tal i com la concebem avui dia i quin ha de ser el paper del món local davant d'aquesta situació. Cal tendir cap a un model més ajustat? S'ha de refermar el paper central de la cultura en la societat? Dubtar de la sostenibilitat de la cultura implica dubtar del mateix concepte de cultura? Quin paper ha de jugar el sector privat en la cultura? Quins pros i contres té el mecenatge? Com es poden finançar els grans equipaments imprescindibles per al país? Quin ha de ser el paper de l'administració pública pel que fa al finançament de la cultura? La cultura ha de ser, per davant de qualsevol altra consideració, un bé i un valor públic?"

Sembla que la dinàmica serà la d'anar responnent a les preguntes de la periodista moderadora. De tota manera, he pres uns apunts de coses que m'agradaria dir. Els obro aquí per contrastar-los abans de la xerrada amb qui tingui ganes de llegir-los i de fer-me qualsevol apunt, proposta o contrast, per a millorar-los. Si acabo incorporant coses d'altres em comprometo a, com a mínim, esmentar aquestes aportacions externes.

LA PRIMERA RESPUESTA: DESOBEIR

Sembla ser que la crisi no és una crisi real de recursos sinó una crisi financera. Com ja haureu sentit a dir, el principal problema és que s'estan esmerçant un munt de recursos públics per compensar el que, en la més benevolent de les interpretacions, són males pràctiques del sector bancari. Més enllà d'això podem trobar una llarga trajectòria de subordinació de l'estat al poder econòmic. El resultat és la desposseïció a una gran majoria de la població d'una sèrie de recursos públics dels que -millor o pitjor gestionats- disposàvem. La primera resposta a aquest fet no hauria de ser l'acceptació com a fatalitat d'aquest robatori sinó la desobediència. Baixant això a les preguntes de la taula, la primera resposta pel que fa a la disminució de recursos públics és que convindria veure en cada lloc i en cada cas com pren forma aquesta desobediència.

LA CULTURA NO ÉS "UNA"

La idea que hi ha una única cultura a preservar és una idea que ens emmordassa. En la pràctica, si escarbem una mica, ens trobem una gran diversitat d'interessos, cultures i agents, que defensen coses diferents, sovint contraposades i en conflicte. Aquest fet és soterrat per un fràgil consens que diu que hem de defensar LA CULTURA. La cosa estaria més clara si fóssim més bel·ligerants a l'hora d'explicitar qui som i quines coses volem enlloc d'embolcallar-nos sota una única bandera cultural.

Hi ha cultura amb opcions de classe, com es manifesta, per exemple, en la recent aposta pel festival de Pedralbes, o, sense anar tant lluny, en la constant aposta pel Liceu i els altres grans equipaments culturals. Hi ha interessos que s'agrupen sota l'enunciat de la indústria cultural, en molts casos amagant realitats econòmiques ben allunyades de l'argument de la rendibilitat econòmica que simulen. Hi ha també els interessos del sector artístic, la

ciutadania, la política,... que en tots els casos es corresponen amb concepcions diferents del que té valor cultural.

Per tant, no tinc resposta a les preguntes sobre la protecció a la cultura que suposen que aquesta és un valor consensuat.

LA INDÚSTRIA CULTURAL ÉS MÉS IDEOLOGIA QUE REALITAT

Crec que el discurs hegemònic encara és el de les indústries creatives, per a mi una modalitat avançada del de les indústries culturals. Aquest discurs aconsegueix fer creïble que allò "pràctic i realista" -i per alguns fins i tot beneficiós- és gestionar la cultura perseguint la seva rendibilitat econòmica. És un discurs que s'explicita ara de forma més clara, per exemple, en la política cultural de la Generalitat, però que porta molts anys fent forat. Només cal veure, per exemple, la manca d'esperit crític amb que molts assumeixen el discurs de l'emprenedoria.

Generalitzant, jo no crec ni en l'existència real d'aquestes indústries auto-suficients en el nostre entorn immediat -la major part de les que porten el nom només es diferencien pel seu tamany i per la seva millor connivència amb el poder polític, però no per la seva autonomia econòmica- ni en que aquestes suposin el millor instrument pel desenvolupament de la cultura que prefereixo (una cultura tensionada, crítica, compartida,...).

LA GESTIÓ COMUNITÀRIA I ELS PROBLEMES D'ESCALA

Ara, com fa trenta anys, convindria apostar més per la gestió des de la ciutadania de tots els serveis culturals. S'hauria de fer des de la pròpia administració pública, i ho hauria de fer la pròpia ciutadania, exercint un rol polític més actiu, com cada cop passa més en l'actualitat.

Aquesta idea no és nova, està clar. Personalment, vaig tenir ocasió de viure com a principis dels vuitanta, amb els primers ajuntaments democràtics, es va anar cedint en aquesta necessària tensió i implicació en la gestió dels recursos comuns. La professionalització, i en concret la forma en que es va fer, va ser una de les claus d'aquesta cessió. Primer va ser la idea de professionalitzar els lideratges culturals, després, de diferents maneres, aquests professionals van anar trencant els lligams de dependència amb la ciutadania i enfortint-los amb altres poders com el poder polític i les seves derives i el poder econòmic. O també auto-constituïnt-se en tècnics o "experts".

És evident que ara no podem regenerar en quatre dies, després de tanta insistència en la cultura professional i en la indústria cultural, una cultura de la gestió de la comunitat, però jo crec que cal afavorir-la en tots els casos que es pugui. I, evidentment, la considero prioritària abans de les externalitzacions d'equipaments i serveis, centrades prioritàriament en l'explotació econòmica, perquè, contra el que diu el liberalisme, no crec que la lògica del mercat tingui sempre correspondència amb les necessitats de les persones.

Per tant, una dificultat a tenir en compte al apostar pels models de gestió comunitària -que és el que prefereixo- és que si ara apostéssim per ells cegament entràriem en col·lisió amb les possibilitats econòmiques i culturals de bona part de la població.

NO HI HA UN MODEL

Enllaçant amb això, si mirem una mica enrere, crec que serà fàcil trobar exemples de com la l'estandardització produeix monstres. No podem pretendre aplicar les mateixes solucions a Anglaterra que a Catalunya, a Barcelona que a Nova York (o que a Manresa), al barri de Sants que a la Barceloneta, al Liceu que a l'Ateneu de Nou Barris,...

Fa uns anys em van explicar com la concessió de llicències a sales de concert a no recordo quin país europeu -crec que Anglaterra- no responien a unes normes fixes, aplicades en tots els casos de la mateixa manera, sinó que responien a un pacte ad hoc per a cada cas, en el que participaven totes les forces implicades (per ex. la propietat, els programadors, els sindicats d'artistes, els bombers, la policia, els veïns,...) per a definir el "contracte social" que regiria aquest sala.

Crec que, extrapolant aquesta lògica, hauríem de ser prudents amb totes les macro polítiques i tendències uniformitzadores i treballar en processos que realment vagin de baix a dalt, dels petits acords als macro-acords, per a definir les coses. Cosa que, evidentment, és força diferent de les aplicacions polítiques dominants que, sigui amb intencions que podem compartir o no, tendeixen a treballar en el sentit invers.

LA INNOVACIÓ CULTURAL

En alguns debats en que he participat s'ha dit que la línia que proposo no vetlla pel desenvolupament de la innovació cultural. En un es deia que era la indústria qui garanteix la innovació, cosa que em va semblar una aberració, a mi em sembla que la indústria, com a molt, treu rendiments de la innovació, però que aquesta es produeixi en un altre lloc. En un altre es deia que l'estat, recolzant propostes com la música d'avantguarda, era qui garantia aquesta recerca.

Sobre aquesta qüestió penso un parell de coses.

- 1) Que la innovació no és un valor en si mateixa.
- 2) Que si mirem enrere per detectar on s'ha produït innovació cultural amb impacte en les darreres dècades, normalment no ha coincidit amb els llocs on es pretenia innovar.

SOBRE LA PRECARIETAT EN L'ENTORN CULTURAL

En l'entorn cultural hi ha una gran precarietat poc visible, que va en augment. És una precarietat dissimulada, tant pels propis treballadors culturals, que sovint viuen de la imatge i consideren inadequat mostrar les seves dificultats, com per la resta de la societat que tendeix a assumir la idea que l'entorn cultural som una mena de casta privilegiada.

Els drets dels treballadors i treballadores culturals acostumen a trobar-se en la franja baixa de la majoria dels treballadors, sovint perquè s'han deixat endur per la fantasia de l'empresari individual.

Sota el meu punt de vista, aquesta és una situació de la que n'és corresponsable la societat -igual que d'altres fantasies que han fet mal- i que, independentment del que considerem sobre el model ideal per la cultura, hauria de ser atesa pel poder públic.

Categories: Articles i anàlisi

Tags: participació cultural

Tags: governança cultural

Tags: pensament cultural

Tags: cultura i sostenibilitat

- [4]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/news/2013/participacio-interaccio>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://interaccio.diba.cat/members/oliverasj>

[3] <http://jordioliveras.blogspot.com.es/>

[4] <https://interaccio.diba.cat/node/3795>